

Nurullah Ataç'ın Ev Hâlleri

Selçuk KARAKILIÇ

Sermet Sami Uysal'ın, Temmuz 1954 yılında Nurullah Ataç'ın eşiyle yaptığı görüşmede, “Sizin tesirinle değişen huyları oldu mu?” sorusuna, “Yok yok” der ve ekler Leman Ataç: “Ne oyunundan ne âşık olmasından vazgeçirebildim”¹.

Nurullah Ataç'ın oyun merakı *Dergâh*'ta yazdığı yıllarda muhtemelen derginin yazı kadrosundaki arkadaşlarından sirayet etmişti ve Ataç iyisinden bir briç ve bezik hastasıydı. Ataç karşı koyamadığı bu oyun iptilasını yüzünden, Ankara'da ailesinden ayrı kaldığı günlerde bile gece geç saatlere kadar oynuyordu.

Hatta o yıllarda Gazi Terbiye Enstitüsünde beraber öğretmenlik yapan İsmail Hakkı Baltacıoğlu, Ataç'ın sabahlara dek oynamasını gizlice eşi Leman Hanım'a bildirmekten geri kalmamıştı. Evdeki tartışmaların genellikle Ataç'ın oyun merakından çıktığını yazan kızı Meral Ataç Tolloğlu, “Evde ne zaman tatsızlık çıksa oyun yüzünden” diyor. Oyun merakı, çoğu zaman Ataç'ın aile hayatını sarsıyor, eşiyle aralarında kavgalara sebep oluyor; bazen Leman Ataç'ın canına tak ediyor ve ayrılmaya kadar bile varıyordu. *Babam Nurullah Ataç*'ta Meral Tolloğlu, annesinin bu durumundan şikâyetçi olduğunu, babasının da çok kereler “Leman Hanım, artık oynamayacağım” diyerek af dilediğini yazıyor. Ancak Ataç, oynamayacağını söylüyor, af diliyordu ama bir süre sonra gene oynamaya devam ediyordu.

Ne var ki Nurullah Ataç, oyuna kendini kaptırdığı vakitler evin yolunu da unuttuyordu. Gece yaralarına kadar oyun masasından kalkmadığını kızı şöyle anlatıyor:

“Annemin bütün gençlik, güzellik yılları babamın oyundan gelmesini beklemekle geçti. Evde çiçekler gibi sofraya hazırlanır, babamı yemeğe beklerdik. Bekle bekle gelmeyince, hemen koş koş gazinoya iner; “oyun bitiyor mu?” diye bakardım. Babam, beni görür görmez neden geldiğimi hemen anlar; “Şimdi, yarım saate kadar bitiyor, geliyorum kızım” derdi. Ne o “şimdi” ne de o “yarım saat” bir türlü bitmek tükenmek bilmez, ben gene bir başıma eve dönerdim.”²

1 Sermet Sami Uysal, “Leman Hanım, Eşi Nurullah Ataç'ı Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1954; *Eşlerine Göre Ediplerimiz*, LM Yayıncılık, İstanbul 2004, s. 118.

2 Meral Ataç Tolloğlu, *Babam Nurullah Ataç*, Alkım Yayınları, İstanbul 2005, s. 63

Saatlerce devam eden bu oyun seansının ağabeyi Galip Ataç'ın duymasından çok çekinen Ataç, yan yana geldiklerinde “suçlu çocuklar gibi hiç sesini çıkarmadan” oturuyordu.

Meral Ataç, zaman zaman amcası Galip Ataç'ın annesini teselli etmek için “Üzülmeysin Leman Hanım, Nurullah babama çekmiş. Babam da oynardı, annem de sizin gibi üzülürdü; elbiselerini kilitleyin, o zaman gidemez” diyerek takıldığını anlatıyor.

Kâğıt oyunlarının da hepsini bilen ve çok iyi oynayan Ataç'ın en sevdiği ve en çok oynadığı ise briçten başkası değildi. Ataç'a göre, “briç, zihni çalıştırır, kumar sayılmazdı”. Bezik oynamaktan hoşlanan Ataç, hangisi çıktı hangisi çıkmadı diye 96 kâğıdın hepsini sayıyor ve insanı şaşırtacak kadar oyuna kendini kaptırıyordu.

“Bezik oynadığı zamanlar karşısındaki oyuncunun uzun uzun düşünüp birden “vido” demesine, oyun kâğıtlarını masanın üzerine hızla “şak” diye atmasına son derece sinirlenen” Ataç, üstelik durmadan konuşup şarkı mırıldanılmasına hiç gelmiyor çoğu zaman oyunu yarıda bırakıyor; hatta en yakın dostlarıyla bile dargın olabilecek kadar meseleyi büyütüyordu. Ankara’da Saraçoğlu Mahallesi’nde otururlarken eskisi kadar olmasa da Hasan-Âli Yücel, Osman Horasanlı, Prof. Hikmet Birand ile buluşup birkaç saat bezik oynamaktan geri kalmıyordu. Yine bir akşam bezik oynarken Hikmet Birand devamlı kazandığı yetmiyormuş gibi üstüne üstlük her kâğıt atışında “Dönüver de meydan senindir aman” diye şarkı söyler. Ataç, “Hikmet sus, Hikmet yapma” dedikçe o gene, “Dönüver de meydan senindir aman” demeye devam edince sonunda Ataç’ın tepesi atar ve “Vallahi de, billahi de, tallahi de seninle bir daha konuşmayacağım” diyerek masadan fırladığı gibi o hırsıyla soluk soluğa eve koşar”³

Meral Ataç Tolluoğlu, o akşam yaşananları ve Ataç'ın ruh hâlini şöyle anlatmaktadır:

“Bir gün babam, oyundan her zamankinden erken geldi. Kapıyı açtığımız zaman sanki bayılacak gibi nefes nefeseydi. Rengi kül gibi olmuştu. O sıralarda sık sık çarpıntısı tuttuğu için, “Acaba kalbine mi bir şey oldu?” diye ödümüz koptu. “Ne oldu, merdivenleri mi hızlı çıktın?” diye sorduk. Babam bir türlü konuşmıyor, tir tir titriyordu. Zorlukla “Hayır, hayır, bir şeyim yok” dedi, ama çok önemli bir şey olduğu hâlimden belliydi. Hemen yatağına uzandı, ilaçlarını aldıktan sonra biraz açıldı. Birden bize dönüp, “Bir daha Hikmet’le hiçbiriniz konuşmayacaksınız. O adam, bu eve de bir daha gelmeyecek” dedi. Annem babamın sinirli olduğu zamanlar hiç üzerine varmazdı. Niçin, ne oldu bile demeden, “Nurullah Beyciğim,

3 age., s. 67.

siz istemedikten sonra biz de Hikmet Bey'le konuşmayız" diye cevap verdi. Oysaki Hikmet Bey, babamın olduğu kadar bizim de dostumuzdu. Onu annem de ben de çok severdik. Annem, o anda babam büsbütün sinirlenmesin diye öyle söylemişti."⁴

"Kabarık, karmakarışık saçlar, çatık kaşlar, yiyecek gibi bakan hınç dolu gözler ve küfürle buruşuk dudaklara" sahipmiş gibi çizildiğini ve Nurullah Ataç'ın karikatürlerinin "öfkeli bir Wagner'" andırdığını yazan Hakkı Süha Gezgin'e göre, "Nurullah Ataç, hiç de böyle korkunç değildi." Ona umacı yüzü veren karikatürcülerimizdi.

"Ressamların, öfke ve hınçla doldurdıkları o kara gözlerde, çok kere en cana yakın bakışların parladığını gördüğünü" söyleyen Hakkı Süha, "karikatürleriyle kendisi arasındaki tezatlardan birinin de somurtkanlık damgası" olduğunu yazıyor ve şöyle diyor: "Nurullah, bütün bu fırçaları yalancı çıkaracak kadar güler yüzlü, hatta taşkın neşeli, şen bir adamdır."⁵

Karikatüristlerin sert, yüzü gülmez, merhametsiz ve donuk bakışlı olarak çizdiklerinin yanında aslında Ataç'ın iç dünyası farklıydı. Sulu gözlü olan Ataç, kızının yazdıklarına göre "ağladığı zaman tıpkı çocuklar gibi ağlıyordu". Çünkü o, her şeyden önce bir duygu adamıydı. Sevdiklerinin ölümüne dayanamaz, çocuklar gibi hıçkırma hıçkırma, hüngür hüngür, iki gözü iki çeşme ağlardı."

Hatta bir keresinde kendisi hastalanınca, Meral'i Büyükada'ya anneannesinin yanına göndermiş, iyileşmeye yakın kızını özleyince getirmelerini istemiştir. Bir sabah akrabaları alelacele adaya gidip Meral'i getirirler. Ne var ki henüz yer yatağında yatan Ataç, kızını başucunda görür görmez, iki eliyle yüzünü kapatıp sevinçten dakikalarca ağlayacaktır.

Ataç'ın âşık olması da dillere destandı ve eşi Leman Hanım'ın söylediğine göre bu huyundan da bir türlü vazgeçmemişti. Dostları arasında da bir dedikodu kumkuması alıp başını gidiyordu gitmesine ama sevgilisinin olup olmadığını bilen yoktu. Nadir Nadi, savaş ateşinin dünyayı gittikçe sardığı günlerde Ataç'ın "kendi âlemine dalmış bir sevdalıya" benzediğini kaydediyor ve şöyle diyor:

"Sahiden birine tutkun mu idi? Sevgisinin insan kılığında bir hedefi var mı idi? Yoksa bu daha ziyade soyut güzellik özlemine bağlı bir ruh hâli mi sayılmalı idi? Birimizin gerçek duygularını merak edebilecek bir durumda değildik o sıra. Ataç, on dokuzuncu yüzyıl Fransız ozanlarından şiirler okurdu; ben de tatlı tatlı dinlerdim. Geceleri Ankara'nın تنها sokaklarında bir süre dolaştığımız olurdu. Ertesi günü Ataç gelir:

4 age., s. 67

5 Hakkı Süha Gezgin, *Edebi Portreler*, (haz.: Beşir Ayvazoğlu), Ötügen Neşriyat, İstanbul 2005, s. 217.

— Sabaha kadar kapısının eşiğine yüzümü sürdüm, ağladım, derdi.

Kimdi bu? Sormazdım. Ulus'ta çıkan yazılarında ilkin Ayşe, sonraları Keziban, daha sonraları da Allı diye adlandırdığı kadınlar, aslına bakarsanız birer insan olmaktan ziyade birer düşüncedirlir. Kimi zaman Ataç'la beraber olur, kimi zaman ona karşı direnirler. Her hâlde daima onun gerçek bildiğini bize ispatlamasına yardımcıdırlar.”⁶

Oysa Ataç, Leman Hanım'ı iyiden iyiye kuşkulandırmış, üstelik Nesteren isimli bir kadını Bebek Bahçesi'ne bile götürmüştü. Asıl kıyamet de o zaman kopmuş ve ayrılmaya kadar varmıştı. Büyükada'da otururlarken, bir gece Ataç eve gelir gelmez çantasından zarf içinde kendi yazılarının olduğu gazete kupürlerini ve bir mektup çıkarır. Mektupta, “Bunları kesip topladıkça günler o kadar çabuk geçiyor ki” yazılıydı ve “Nesteren” isimli birinden imzalıydı. Nesteren imzalı mektuplar gelmeye devam ettikçe, Ataç, yakınlarından birinin kendisine şaka yaptığı vehmine kapılıyorsa da aklına kimse gelmiyordu. Ancak mektupları Leman Hanım'dan daha fazla saklamayı uygun görmemiş olacak ki, bir gün “mektupları gönderen Nesteren'in kendisini görmeye gazeteye geldiğini, ancak pek çirkin olmakla birlikte ‘kedi yavrusuna benzediğini”, gerçek adının Sacide olduğunu ve Nesteren adını çok sevdiği için imzasını “Nesteren” diye attığını söyleyecektir.

Nesteren'in kendisiyle konuşmak istediğini söyledikten sonra “ben de onu konuşalım diye Bebek Bahçesi'ne götürdüm. “Bak kızcağızım, ben evliyim, hem de görüyorsun yakışıklı değilim” dedim. O da bana “Size âşık olmak için gözleriniz yeter” dedi”.

Ataç, Nesteren'le aralarında geçen muhavereyi anlatınca Leman Hanım'ın yüzü düşmüş ve öfkeyle çıkmıştır:

“Yaa Nurullah Bey'ciğim, demek Nesteren Hanım'la konuşmak için Bebek Bahçesi'nden başka götürebileceğiniz daha uygun bir yer bulamadınız. Ben eve gidiyorum, bu konuyu evde görüşelim!”

“Annem önde, babamla ben arkada, sanki bizi atlı kovalıyormuş gibi bir nefeste o kadar yolları geçip eve geldik” diyen Meral Ataç Tolluoğlu, evde kıyametler koptuğunu ve annesi Leman Hanım'ın “Nurullah Bey, bu olacak şey mi? Çağaloğlu neresi, Bebek Bahçesi neresi? Hem kim bilir neler konuştunuz ki kadın, size “Gözleriniz âşık olmaya yeter” diye öfkelenildiğini yazıyor.

Tolluoğlu, o gün olanları şöyle anlatıyor:

6 Nadir Nadi, *Perde Aralığından*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1979, s. 158-159.

“Babam ne yapacağını, ne diyeceğini bilemiyordu. Anneme kendini affettirebilmek için “Vallahi hanımcığım, otomobile bile binmedik, tramvayla gittik” diyordu. Şaşkınlıktan neredeyse, o kadar yolu yürüyerek gittik diyecekti.

Bu konu öyle kolay kolay kısa sürede kapanmadı. Annem babamın Nesteren'i Bebek Bahçesi'ne götürmesini bir türlü hoş göremedi. Babamdan ayrılmayı bile düşündü. Çok şükür büyükler araya girip bunun bu kadar önemsenecek bir konu olmadığını, babamın bir art niyeti olsa gelip anneme anlatmayacağını söyleyip işi tatlıya bağladılar.

Bir kez de bizim adada, babamın Ankara'da oturduğumuz yıllarda, babamın Ankara'da bir hanıma âşık olduğu söylentileri kulağımıza geldi. Sonradan biz de Ankara'ya gelince o hanımın kim olduğunu öğrendik. Bilmiyorum, babam gerçekten ilgi duydu mu, yoksa bu bir dedikodu muydu? Ama o hanımefendi benim gördüğüm, tanıdığım en saygıdeğer kişilerden biriydi. Ne babama ne de başka evli bir erkeğin ilgisine, tutkusuna karşılık vermeyecek kadar erdemliydi. Sonradan, onur duyduğumuz bir aile dostumuz oldu.

Kadın yüzünden babamla annem arasında çıkan ilk ve son tartışma, bu Nesteren takma adıyla ortaya çıkan Sacide nedeniyle oldu. Bundan başka evde başka bir kadın yüzünden dırılı çıktığını hiç anımsamıyorum.”⁷

Ataç'ın gönlünü kaptırdığı biri var mıydı, bilemiyoruz; ancak eşi Leman Hanım'dan başkasını göremeyecek kadar sevdalı olduğu da bir gerçektir. Leman Hanım'ın vefatıyla birlikte günlerce kendine gelemeyen Ataç, karısının otuz sene-den beri parmağında taşıdığı ve bir gün bile çıkarmadığı evlilik yüzüğünü eliyle çıkarıp kendi evlilik yüzüğünün yanına, serçe parmağına takacak kadar eşini seviyordu. Ataç hakkında ileri sürülenler muhtemelen dedikoduydu ve aslı astarı yoktu; fakat dedikodu gerçeğin de önüne geçmiş görünüyör.

Tuhaftır Ataç “Konuşmak” adlı bir yazısında “dedikodu etmeyenlerden niçin hoşlanmadığını” anlatmıştır. Günlük hayatında dedikodu etmeyenlerin ne konuştuklarını merak eden Ataç, bildiğimiz kimseleri çekiştirmeden, iyi taraflarını söyleyerek konuşmanın mümkün olmadığını söyler. “Hâlbuki” der Ataç, “bir kimse-nin münasebetsizliklerini, budalalıklarını, densizliklerini söylemeye kalktınız mı, söz sözü açar, karşımızdakiler de anlatacak şey bulurlar. Dostlarınızın, kendilerini görmediğiniz zamanlar da sizi anmalarını, sözünüzü etmelerini istiyor musunuz? Onlara bazı kusurlarınızı belli edin, yanlarında ufak tefek, birkaç münasebetsizlikten, budalalıktan çekinmeyin, yoksa sizi hatırlasalar bile sözünüzü etmeye vesile bulamazlar.”

7 Meral Ataç Tolluoğlu, *Babam Nurullah Ataç*, s. 78-80.

“Dedikodunun nefis bir sanat olduğunu söyleyen Ataç’a göre, iyi dedikodunun birinci şartı hasbî olmaktır. Bir gaye uğrunda, yani birine kötülük için dedikoduya kalkan adam dedikodu etmeye lâyık değildir.”

Ancak Ataç’ın sevmediği dedikodu türü ise insanların özel hayatları ile ilgili yalınlardır. Ataç, bu tür dedikodulardan tiksindiğini anlattığı yazısında şöyle diyor:

“Bir de bir kimsenin hususî ahlâkı, iffeti üzerinde dedikodu edilmesinden hoşlanmam. Herkesin öylesine namusuna olsa olsa ailesi insanları karışabilir; başkalarının karışmağa hakları yoktur. Biz onun herkesle konuşurkenki sözlerinde, hareketlerinde bir münasebetsizlik yahut içinde bir eksiklik gördükse onu söyleyebiliriz; çünkü bunlar onun umumî hayatına aittir. Hatta bir insan ahlâk meselelerinde, burada ahlâktan ne demek istediğimi anlıyorsunuz, fazla mutaassıpsa ona bile karışamayız; bize ne? Öylesi hoşuna gidiyor, öyle yaşıyor. Ama dersiniz ki: ‘Biz de insanların hususi ahlâkı üzerine dedikodu etmek istiyoruz; çünkü bundan hoşlanıyoruz.’ Doğrusu pek cevap bulamam. Ama ne yalan söyleyeyim, tiksinirim, sizi gerçekten sevemem.”⁸

Nurullah Ataç’ın kuruntulu, takıntılı ve zaman zaman da batıla kayan dünya görüşüne rağmen inandıklarından vazgeçmemesi onun samimiyetinin göstergelerinden biridir. Ahmet Hamdi Tanpınar, az sayıdaki dostlarından biri olan Nurullah Ataç’ın “tezatlar içinde yaşadığını, yaradılışı büyük fikir saplantılarına, kuruntulara, mantığa müsait”⁹ olduğunu söylüyor. Kavgacı ve geçimsiz gibi görülen Ataç aslında “kekemeliğine rağmen sohbeti tatlı ve çekici” idi. Ortada iler tutar bir sebep yokken en yakın dostlarıyla bozuşan Ataç’ın dargınlıkları ve küskünlükleri de meşhurdur. Ancak diyor Nadir Nadi ve şöyle devam ediyor: “Kimileri Ataç’ın sinirliliğinden, tartışmaları kavgaya çeviren inatçılığından söz ederler; bu yüzden bozduğu, yıllarca yüz yüze gelmediği dostları olduğunu ileri sürerler. Bu hal, belki de ondaki içtenliğin dışa vuran ve yanlış anlaşılabilir bir özelliği idi. Doğru bildiği bir yargıyı Ataç canla başla savunur, kimseye, ama kimseye, hatta kendine bile taviz vermezdi. Zaman zaman en çektiği, en kızdığı yazar yine kendisi olmuştur; diyebilirim.”¹⁰

Ataç’ın bir darılıp bir barıştığı dostlarından biri de kendisine “Kırtıpıl Hamdi” lakabını taktığı Tanpınar’dan başkası değildi. Barışmaları için araya girenlere neden sonra “Hayır, ölesiye dek Hamdi ile konuşmayacağım” dediğini kızı Meral Tolloğlu hatırlarında zikrediyor. “Hamdi diye kimseyi tanımıyorum” diyecek ka-

8 Nurullah Ataç, *Günlerin Getirdiği*, “Konuşmak”, Varlık Yayınevi, Ankara 1957, s. 10-12.

9 Ahmet Hamdi Tanpınar, *Cumhuriyet*, 4 Haziran 1957; *Edebiyat Üzerine Makaleler*, haz.: Zeynep Kerman, Dergâh Yayınları, İstanbul 2000, s. 440.

10 Nadir Nadi, *Perde Aralığından*, Çağdaş Yayınları, İstanbul 1979, s. 158.

dar Tanpınar'a darılan Ataç, bir aralık çok sevdiği Yahya Kemal'den de soğumuş, eskisi gibi şiirlerini de beğenmez olmuştu. Yahya Kemal ve Tanpınar, muhtemelen Ataç'ın son dönemdeki tuhaf Türkçesini eleştirmiş olmalıydı ki, eskiden canciğer kuzu sarması olduğu iki dostunun ne adını anmak ne de yüzlerini görmek istiyordu.

Meral Tolluoğlu, “Benim kanıma, sezışıme göre babam Beyatlı'ya da, Tanpınar'a da yazı dilini eleştirdikleri için darılmıştı.” dedikten sonra Ataç'ın eski dostlarına karşı tavrını şöyle açıklıyor:

“Babam ikisine de hem çok kırgın, hem de dargındı. Bir zamanlar çok sevdiği bu iki insanın ne yüzünü görmek, ne de adını anmak istiyordu. Yanında birisi Tanpınar'dan açacak olsa babam ya duymazlıktan geliyor ya da ‘Hamdi artık Yahya Kemal’in çiş şişesini taşıyormuş’ diye güliüyordu. Bunun ne demek olduğunu bir gün sordum. Meğer Yahya Kemal hastalanmış. İdrar tahlili yapılması gerekiyormuş. İdrar şişesini hastaneye Tanpınar götürmüştü. Bunu da kimden duyduysa babam duymuş. İşte bu nedenle ‘Hamdi, Yahya Kemal’in çiş şişesini taşıyormuş’ deyip güliüyormuş.”¹¹

Ataç, “Nurullah” ismini sonraları kullanmamaya başlamış, gerekçe olarak da “Allah’ın adı olduğunu” ileri sürerek “Allah’a inanmadığıma göre neden kullanayım?” demişti. Sermet Sami Uysal’ın “Eşinizin batıl inançları var mı?” sorusuna Leman Hanım “Sadece gavurum der gezer.” deyince Ataç “Gavur değil, dinsizim.”¹² diye ilave etmiştir. Üstelik Ataç, bir gün evine davet ettiği Asaf Hâlet Çelebi'ye akşama kadar Allah’a inanıp inanmadığını, inanıyorsa niçin inandığını sormuş ve Çelebi'ye ecel terleri döktürmüştü. Ataç sonradan kendisini savunan Halim Yağcıoğlu'na yazdığı bir yazısında inançları hakkında şu bilgiyi vermektedir:

“Bay Asaf Hâlet Çelebi bir konuşmasında, benim inançsızlığımı bildirerek beni ‘mutaassıplara jurnal etmek’ istemiş. Boşuna üzümüş kendini Bay Halim Yağcıoğlu. Ben öyle şeylerden korkmam. Ben nelere inanıp nelere inanmadığımı söylerken ‘Bunu kimseler duymasın!’ demiyorum. Düşüncelerimin bilinmesinden şimdiye dek çekinmedim, bundan sonra da çekineceğimi sanmıyorum.”

Kahve pişirmesini bilmediği gibi, elektrik ampulünü de yerine takamayacak kadar ev işlerinde beceriksiz olan Nurullah Ataç için gerekli olan yalnız kitapları ve yazı makinesiydi. Öyle ki, “Oyunundan başka evde tartışma nedenlerinden biri de babamın kitaplarıydı. Bu kitaplar yüzünden gürültü çıkmadan geçen bir günümüz hemen hemen yok gibiydi.” diyen Meral Tolluoğlu'na göre, Ataç'ta “kitap sevgisi bir tutkuydu. Her yeni çıkan kitabı, her yeni çıkan dergiye okumak ister, durmadan kitap alır, dergi alır, her gün eve eli kolu, ceplerine varıncaya değin kitaplarla dolu

11 Meral Ataç Tolluoğlu, *Babam Nurullah Ataç*, s. 95.

12 Sermet Sami Uysal, “Leman Hanım, Eşi Nurullah Ataç'ı Anlatıyor”, *Cumhuriyet*, 18 Temmuz 1954, s. 119.

gelirdi. Odasında bir yatağının olduğu yerden başka her taraf kitaplarla kaplıydı. /...Babamın en kızdığı şeylerden biri de ödünç kitap almak, kitap sayfalarını tırtık tırtık açmak, sayfaları çevirirken buruşturmaktı. Her zaman ‘İnsan bir kitabı gerçekten okumak istiyorsa ona para verir alır’ derdi.”¹³

Önceleri ihtişamlı ve nefis bir Türkçesi olan, Ataç, yıllar geçtikçe “tilcik”lerle, devrik cümlelerle öz Türkçeye merak saran Ataç’ın çalışma tarzında “birtakım acayip huyları, alışkanlıkları da vardı”. Nadir Nadi, Ataç’ın çalışma tarzını şöyle anlatıyor:

“Yazı makinesi kullanmayı öğrenmişti. Makine ile yazıyordu bütün yazılarını. Fakat nasıl: Tıpkı eski zaman efendilerinin yaptıkları gibi yatağının içinde bağdaş kurarak ve kamış kalemi divite batıracağı yerde parmaklarını tuşlara vurarak. Akıl dışı bir davranış olduğunu bildiği hâlde, sabahleyin giyinirken çorabını ilk önce sağ ayağına geçirmeden edemediğini de söylerdi.”¹⁴

Nurullah Ataç, Tanpınar’ın söylediği gibi “tezatlar içinde yaşıyordu” ancak inandıklarından taviz vermiyordu. Yeri geliyor dinsizim diyor, yeri geliyor sabahları “bismillahirrahmanirrahim” diyerek uyanıyor, bazen en yakın dostuyla sebepsiz küsüyor, bazen barışıyordu. Hatta bazen tevazu dolu sözlerle konuşuyor bazen de kendisinden beklenmeyecek derecede abartılı hareketler sergiliyordu. Nadir Nadi, Ataç’ın bu tezat dolu yaşayışını hatıralarında şöyle anlatmaktadır:

“Bir gün Ankara’da Daniştay’ın önünden İstasyona doğru beraber yürüyorduk. Yaşlıca birine rastladık. Ataç derhal seğirtti, ona doğru koştu. Mübalağalı hareketlerle eğilerek elini öptü. “Bendeniz”, “Zatı âliniz” gibi o güne değin ağzından hiç duymadığım terimlerle konuşuyordu. Ataç’ı böylesine saygı gösterilerine zorlayan kim olabilirdi? Yanıma döndüğü zaman öğrendim: Büyük kardeşi Galip Ataç’mış!

— Bizim aile terbiyemiz böyle gerektirir, böyle yetişmişiz, dedi.

Aynı saygı ile İnönü’nün de elini öptüğünü daha sonraları yine kendisinden duymuştum.”¹⁵

13 Meral Ataç Tolluoğlu, *Babam Nurullah Ataç*, s. 74.

14 Nadir Nadi, *Perde Aralığından*, s. 164.

15 *age*, s. 164.